Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4064.

LETO—YEAR XIX. | Cena lista je $5.00 | Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 6. decembra (Dec. 6), 1926. | Subscription $5.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 285

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PROCVITANJE GOSPODARJEV, KJER NI UNIJ

Povišana mezda v neunijskih premogovnikih ne doseže mezde, ki je določena v jacksonvillski pogodbi.

Pomeroy, O. — V tukajšnjem mestu in okolici prav malo občutijo procvitanje premogovniške industrije, akoravno skoraj delajo v vseh premogovnikih. Vsa občina še trpi zaradi pogona proti uniji rudarjev, ki so ga premogovniški podjetniki vprizorili v tem osamljenem kraju v državi Ohio.

Rudar iz stavkokaškega rudnika je prišel v pisarno unije, ker ga je nekaj mučilo, kar ni mogel izračuniti. Kompanija je povišala mezdo za pet in dvajset odstotkov, toda rudar je delal, a našel ni nobene spremembe v mezdi. Ko so premogovniške kompanije Pittsburgh, Dalter & Essex, Maynard in še dve druge manjše znižale mezde in so importirale stavkokaze z oddaljenih farm in človeških nižin v velikih mesti, so znižale mezdo še pod lestvico izza leta 1917.

Kompanije so povišale mezdo za 25 odstotkov, navzlic povišanju je pa mezda še za 4 do 5 centov pod jacksonvillsko pogodbo. Rudarji v teh neunijskih premogovnikih nimajo svojega zaupnika pri tehtnici, in kako je brez zaupnika pri tehtnici, pa lahko vsak rudar zapoje pesmico, da se povišana mezda izgubi nekje v zraku.

Okrog šest sto rudarjev, ki so vzdržali v slabih časih in so ostali zvesti svoji organizaciji, dasiravno jih je beda tria skozi tri leta, je dobilo delo v manjših premogovnikih, v katerih so uvedene unijske razmere. Okrog devet sto rudarjev se pa še nahaja v pomanjkanju. Unijski odborniki naglašajo, da bi poleti ti rudarji še nekako preživeli sebe in svoje družine, a zima je tukaj, z njo pa tudi trpljenje. In tako so ti rudarji prisiljeni zapustiti naselbino in svojce in iti za delom v druge kraje, da dobe delo v unijskih premogovnikih.

Biznismani leže tako, kakor so si postljali. Procvitale so samo kompanijske prodajalne v Bendu, dokler se ni ustanovila rudarska organizacija. Unija je izboljšala gospodarski položaj, da so rudarji lahko kupovali v neodvisnih prodajalnah. V času gospodarske depresije je bilo rudarjem izplačanih le $500,000 podpore. Se ti dolarji so šli vsi k neodvisnim trgovcem.

Biznismani so bili prvi pripravljeni pomagati podjetnikom, ko so skušali zlomiti unijo. Priporočali so unijskim rudarjem, naj delajo v stavkokaških premogovnikih. Zdaj so Pittsburgh Coal kompanija in druge odprle svoje prodajalne. Zdaj lahko biznismani gledajo, kako stavkokazi kupujejo svoje potrebščine v kompanijskih prodajalnah.

Pa tudi stavkokaškim kompanijam ne gre tako dobro, kot so sanjale, da pojde. Domačih rudarjev so pridobile prav malo za stavkokaštvo. Importirani stavkokazi so pa taki revčki, kar se tiče dela v premogovnikih, da produkcija zelo šepa.

Ali lahko začasna povečana zahteva po premogu lahko prisili kompanije, da poravnajo svoje spore z rudarsko unijo? Unijski rudarji se zavedajo, da je treba velike kompanije kot je Pittsburgh Coal kompanija, prijeti v krajih, v katerih imajo svoje neunijske trdnjave in v drugih državah, da te kompanije ne bodo več tvorile nevarnosti za unijo v državi Ohio.

Agitirajte za "Prosveto"!

Odklonitev povišanja mezde razburila železničarje

Železniške družbe so ostale trmoglavo na svojem stališču. Tudi posredovanje delavskega ministra odklanjajo.

Montreal, Can. — Kanadske železniške družbe so ostale pri svojem zaključku glede povišanja mezde. To so povedale delavskemu ministru Peter Heenanu ko se je ponudil za posredovalca po tem, ko sta organizaciji sprevodnikov in zaviračev odglasovali za akcijo. Obe organizaciji sta predložili svoje zahteve odboru za izravnavo, katerega večina je odločila proti sprevodnikom in zaviračem, manjšina pa za šestodstotno povišanje mezde.

Delavci, ki delajo v železniških delavnicah tudi zahtevajo povišanje mezde, toda pogajanja so obstala na mrtvi točki. Kanadski železniški zakoni so polni ovir proti stavkanju železničarjev, kajti zakon za industrijske spore zahteva, da se mora počakati na odlok odbora za izravnavo, preden se proglasi stavka. Tak odbor pa imenuje po potrebi vlada. Stavka sprevodnikov in zaviračev je zdaj legalna, ne pa drugih železniških uslužbencev.

Železniški strojevodje niso prizadeti, je dejal neki odbornik organizacije železniških strojevodij. Kaj bodo strojevodji storili, ako se bo od njih zahtevalo, da vozijo vlake z nesposobnimi ljudmi, je pa uvaževanja vredno, je dodal odbornik.

Vseavstralski delavski kongres v Melbournu

To je zaključek vseh delavskih svetov v Avstraliji.—Kongres se bo pečal z važnimi vprašanji. — Mladinska delavska organizacija ustanovljena v Avstraliji.

Melbourne, Avstralija. — Vseavstralski strokovni kongres se vrši prihodnje leto v tem mestu. To je sklep delavskih svetov po Avstraliji. Kongres bo položil industrijske in politične smernice za delavsko strokovno gibanje. Nekatere unije so ugovarjale sklicanju kongresa, češ, da niso bili izvedeni vsi zaključki prejšnjih konferenc. A te unije so hitro utihnile, ko se je ogromna večina unij izrekla za kongres in tudi navedla vzroke, zakaj je bilo nemogoče izvesti vse zaključke prejšnjih konferenc.

Mladinsko gibanje v Avstraliji je pričelo pod imenom Labor Guild of Youth. To bo pomožna organizacija avstralskega delavstva. Namen mladinske organizacije je delavsko mladino pridobiti takoj za delavsko gibanje, jo podučiti o delavskih idealih in ciljih, jo pridobiti za kulturo in ustanoviti delavsko središče, ki ga preveva delavski idealizem.

Mladina že vstopa v organizacijo, tako da ni ostalo le pri zaključku, da se delavska mladina organizira, ampak se je sklep o organiziranju mladine pričel takoj izvrševati.

Nove napetosti med Italijo in Jugoslavijo

Italijansko - albanska pogodba razburja Belgrad. Poslanik odpoklican iz Albanije.

Belgrad, Jugoslavija, 5. dec. Odnošaji med Italijo in Jugoslavijo so zopet napeti. Italijansko-albanski pakt se tukaj smatra sovražni čin. Jugoslovanski poslanik v Albaniji je bil pozvan v Belgrad.

"Vreme" piše, da pakt je ogrožanje evropskega miru in udarec v obraz jugoslovanski zunanji politiki. Jugoslavija se je zelo trudila, da doseže vsaj umetno prijateljstvo s svojo staro sovražnico Italijo, toda pogodba, ki je zdaj sklenjena z Albanijo, je podrla vsa podvzetja.

Italija že dalj časa gleda na Albanijo z idejo penetracije na Balkan, ali ko je Mussolinijeva vlada prva izjavila, da je nevtralna v teku najnovejše vstaje v Albaniji, je Jugoslavija smatrala to izjavo za odkritosrčno. Ampak zdaj, ko je bil objavljen italijansko - albanski pakt, je seveda zavladalo v Belgradu drugo mnenje o Mussolinijevi politiki.

(O položaju v Albaniji ni že več dni nobenih poročil.)

Velika industrijska kriza na Francoskem

250,000 delavcev brez dela vsled poloma industrij, ko je prenagio porastla frankovna valuta.

Pariz, 4. dec.—Francija, ki je v zadnjem juliju stala pred ekonomsko krizo radi padca vrednosti franka, je danes na pragu nove krize radi prenagle porasti franka. Francoski frank danes beleži na pariški borzi vrednost 25.82 napram dolarju, to je še enkrat toliko kot je bil vreden v zadnjem juliju. Ta skok valute —nagnan na umeten način po špekulantih—je povzročil veliko konfuzijo v trgovini in industrijah, ki so uredile svoje cene po prejšnji vrednosti denarja. Odjemalci so izginili kar čez noč. Posledica je kriza v obratovanju.

Vse tovarne zapirajo vrata. Takstilne, čevljarske in avtomobilske tovarne počivajo in okrog 250,000 delavcev je že brez dela in zaslužka.

Leon Jouhaux, glavni tajnik Delavske strokovne zveze, je včeraj zahteval pojasnila od vlade, kaj misli storiti v pričo naraščajoče brezposelnosti. Socialistična stranka je sklicala konferenco, da izdela nujnostni program. Jouhaux predlaga, da se takoj začne z javnimi deli in da se izvede postopna repatrijacija tujezemskih delavcev, katerih je čez dva milijona v Franciji.

Domače vesti

Koncert "Save".

Koncert, katerega je priredil nevski odsek kluba št. 1. J. S. Z. "Sava" včeraj popoldne v dvorani S. N. P. J., je izpadel z najlepšim moralnim in materijalnim uspehom. Občinstva je bilo toliko, da je bila dvorana premajhna. Podrobnosti slede v sredo.

V nedeljo zvečer se je vršil tudi koncert jugoslovanskega pevskega zbora "Dalmacija" v Ameriško-češki dvorani, 18. in Laflin st. Dvorana je bila nabito polna, toda pevci niso naredili posebnega vtisa, razen kadar so nastopili v zboru. Predolgi odmori med točkami so bili zelo mučni.

ZASEDANJE KONGRESA.

Washington, D. C. — Danes se otvori zadnje zasedanje 69. kongresa, ki se zaključi 4. marca. Poslanica predsednika Coolidga bo prečitana v torek.

Ječe v Italiji so polne.

London, 5. dec. — Depeša iz San Rema sporoča, da je bilo nocoj 40 komunistov aretiranih v Veroni. Obtoženi so "zarotništva" proti fašistovski vladi.

VZROKI POVIŠANJA MEZDE V W. VIRGINIJI

Podjetniki povedo komaj deseti del resnice o vzrokih za povišanje mezde.

Wheeling, W. Va. — Premogovniški podjetniki v Zapadni Virginiji kriče, da je najbolj pravična mezda, ki se uravnava po zahtevah na trgu premoga. Z drugimi besedami to pomeni, da je neunijskim premogovniškim podjetnikom najbolj všeč taka mezdna lestvica, ki jo podjetniki poljubno znižajo ali povišajo.

Zdaj se bahajo ti premogovniški podjetniki, da so zaradi tega povišali mezdo, ker cena, ki jo dobe za premog, opravičuje povišanje mezde. V tej podjetniški bahavi izjavi je prav malo resnice. Ako bi se premogovniški podjetniki ne bali, da jim uidejo rudarji iz njih neunijskih premogovnikov in si poiščejo delo drugje, kjer več zaslužijo, bi bila cena premoga lahko desetkrat višja, kakor je, pa bi premogovniški podjetniki še ne povišali mezda rudarjem.

Vsaka stvar, ki pleza gor in dol, najložje zdrkne doli. Tako je tudi z neunijsko mezdo. Neunijski premogovniški podjetniki so že nekaj tednov prejemali višje cene za premog, a še na misel jim ni prišlo, da povečajo rudarske mezde. Povišanje rudarske mezde jim je prišlo na misel šele tedaj, ko so opazili, da je premogovniška industrija oživela povsod in da postoji nevarnost, da rudarji uidejo iz neunijskih premogovnikov in si poiščejo delo v unijskih premogovnikih ali pa tam, kjer jih boljše plačajo.

Neunijski premogovniški podjetniki, ki so malo povišali mezde, niso storili prav nobene obljube, koliko časa bodo rudarje plačevali po povišani mezdi. Kakor hitro opazijo, da se je število brezposelnih rudarjev pričelo večati, tako hitro bodo zopet znižali mezde, akoravno bodo premog prodajali še po visoki ceni.

V splošnem postoji mnenje, da bodo vsi poplavljeni s premogom, takrat bo pa nepričakovano in kar čez noč padla mezda v neunijskih premogovnikih.

Kitajske delavske unije se množe kot gobe po dežju

Na novih teritorijih se delavci hitro prepričajo o potrebi organizacije. — Armada kantonske vlade je izborno izvežbana in disciplinirana.

Hankov, Kitaj. — Osvojitev Hankova, važnega središča v notranjosti deže, je povzročila, da se je ustanovilo večje število novih delavskih strokovnih organizacij. Stare unije, ki jih je potlačil stari režim so pa zopet oživele. V novih unijah so se organizirali izdelovalci vžigalic, rikšarji, poštni uslužbenci in zlatarski in srebrninarski delavci. V starih unijah, ki so zopet oživele, so pa organizirani železničarji in izdelovalci municije.

Rodney Gilbert poroča iz Pekinga, da je revolucijonarna armada kantonske vlade izborno disciplinirana in da so vsi oficirji podvrženi enotnemu poveljništvu.

Gilbert pravi, kadar stopijo kantonske sile v akcijo, tedaj to pomeni, da je akcija resna in da bodo operacije izvršene z natančnostjo ure.

Gilbert je poznan med kitajskimi revolucijonarji kot dobro plačani tajni agent britskih imperijalistov, za to njegova pohvala še toliko več zaleže, ker ne prihaja iz lastnih vrst.

Skrajšani delavnik povspešuje zdravje delavcev

Tako so izjavili avstralski zdravniki pred komisijo. — Tolmači so odpravili stavkokaze.

Sydney, Avstralija. — Pred avstralsko komisijo je bilo zaslišanih več zdravnikov, ki so pričali, da se je v New South Walesu izboljšalo zdravje, odkar je delavska vlada v tej državi uvedla 44 ur dela v tednu. Zvedenci iz raznih industrij so pričali, da se ni množina produktov prav nič znižala, odkar so bile delavne ure v tednu znižane z 48 na štiri in štirideset.

V veliki tovarni za izdelovanje strojev je bila proglašena delavska stavka. Delavski svet države New South Wales je najel tolmače, ki so razumeli grški jezik in malteško narečje. Stavkokazili so namreč grški in malteški delavci. Ko so tolmači razložili grškim in malteškim delavcem, zakaj je stavka v tovarni, so grški in malteški delavci takoj prenehali delati. Kompanija je bila takoj pripravljena se pogajati z organizacijo. Stavka je bila končana na podlagi pogodbe, ki jo je predložila delavska strokovna organizacija.

Stavkokazenje s tujezemskimi delavci v Avstraliji je nekaj novega. Podjetniki lahko spoznajo, da je ta poizkus zanje zelo žalostno končal.

Vsi obtoženci Hall-Mills procesa so oproščeni

Famozna, teatralna obravnava je bila tako končana kakor je bilo pričakovati.

Somerville, N. J.—Mrs. Frances Stevens Hall in njena dva brata Willie in Henry, ki sta bila z njo vred obtožena umora pastorja Halla in njegove ljubice ter cerkvene pevke Eleanor Mills, so bili v petek oproščeni krivde. Porotniki so razpravljali pet ur in nato soglasno izrekli, da trojica ni umorila pastorja in cerkvene pevke.

Da li se vrši ponovna obravnava proti obtožencem, še ni znano. Državni pravdnik Simpson je dejal, da je težko dobiti poštene in nepristranske može za poroto, ki bi se brigali in razumeli evidenco.

Brutalni umor pastorja in njegove ljubice, ki je bil izvršen 14. septembra 1922 in ki je izzval pozornost vse Amerike, ostane torej nekaznovan. Umor je bil izvršen na samotni trati zunaj mesta v temni noči. Pri zločinu je bilo ne udeleženih več oseb. Pastor je dobil tri krogle v glavo, pevka je pa bila grozno razmesarjena. Le blazno ljubosumna oseba se more tako strašno maščevati nad žensko. Truplo je imelo odrezan jezik, razdrapano grlo in tudi drugod na telesu je bila vsa razrezana. Svinjarka Jane Gibson, ki je pričala za državo, je izpovedala, da je videla sence oseb in slišala krik ter strele. Ona je prepričana, da je Hallova žena najela morilce in vodila zločinsko dejanje.

Stavka železničarjev v Kanadi preprečena

Železničarji so sprejeli kompromis glede povišanja mezde.

Montreal, Que., 4. dec.—Stavka 15,000 železničarjev v Kanadi je bila včeraj odvrnjena. V zadnjem momentu so zastopniki železničarskih organizacij na konferenci z zastopniki železniških družb sprejeli kompromisno ponudbo glede povišanja mezde.

Mezda je povišana, ampak ne za toliko kot so železničarji zahtevali.

Razstava usnja v Milanu.

Milan. — Trgovski department je prejel depešo, da bo v Milanu januarja meseca odprta usnjarska razstava. To bo tretja ekspozicija te vrste in se bo vršila v Palazzo delle Belle Arti od 22. do 29 januarja 1927.

Izvoz gumijastih predmetov narastel.

Washington. — Izvoz raznih izdelkov iz gumija se je znatno v zadnjih časih povečal iz Amerike.

Anglija se začne pogajati s kuomintangovci

Spoznala je, da so Kantončani edina sila na Kitajskem, s katero je treba računati.

London, 4. dec.—Iz uradnih virov je prišla vest, da je Miles Lampson, novi angleški poslanik na Kitajskem, dobil navodila, naj poseti Hankov in skuša doseči sporazum s revolucijonarno vlado zmagovite ljudske (kuomintang) stranke. Anglija vsekakor spoznava, da bo treba računati z novo vlado, ker drugega režima kmalu sploh ne bo na Kitajskem.

Šangaj, 4. dec.—Fučov, pogodbeno pristanišče in glavno mesto province Fukien, se je podalo brez boja kantonskim ljudskim četam. Poveljnik mestne posadke je pojasnil, da je izročil mesto kuomintangovcem, ker ne mara izpremeniti mesta v bojišče in postaviti milijon prebivalcev v smrtno nevarnost.

Padec Šangaja v roke ljudske armade je zdaj vprašanje kratkega časa. Kantonske čete se bližajo Hangčovu v provinci Kiangsi, od Hangčova do Šangaja pa ni več daleč.

Delavci in dijaki v Šangaju delajo že par tednov priprave za sprejem ljudskih čet. Kuomintangska propaganda med kitajskim prebivalstvom je v polnem teku. Voditelji inozemskih kolonij so zelo nervozni. V pristanišču je 14 tujezemskih bojnih ladij.

Kitajske delavske unije so brzojavile generalu Sunčuanfangu, poraženemu diktatorju vzhodnih provinc, da naj takoj izvrši samomor.

BRAZILIJA PREPOVEDALA POŠILJATI OROŽJE PO POŠTI.

Poročilo je bilo poslano na zvezno poštno administracijo.

Washington. — Brazilska poštna uprava je naznanila zvezni poštni upravi v Washingtonu, da ne dovoli ter da je prepovedano pošiljati orožje in municijo po pošti. Brazilska vlada dalje svari, da bo enostavno konfiscirala vse take pošiljatve.

Kot zgleda, je bila brazilska vlada prisiljena sprejeti omenjeni zakon ter ga objaviti vladam posebno še ameriški, od kjer so brez dvoma pošiljali velike množine vojnega orožja.

Ameriški kapital se vedno resno umešava v notranje interese latinskih republik ter vedno skrbi, da so si v nasprotju, da tako on lahko mirno ribari v kalnem.

Imperialna konferenca podpira angleško filmsko industrijo.

London. — Na zadnji imperialni konferenci so zborujoči premirjerji izjavili, da morajo vsi dominijoni podpirati angleško filmsko industrijo.

VRVENJE NA KITAJSKEM KORISTI DELAVSTVU

Spominska slavnost za Sunjatsena. — Zelo so priljubljene študije o imperijalizmu. — Nabrali so $20,000 za stavkovni sklad.

Kanton, Kitajska. — Najbolj priljubljena spominska slavnost, ki se je kdaj obdržavala v Kantonu, je bila slavnost ob priliki šestdesetletnice rojstva Sunjatsena. Tisti, ki zelo konservativno ocenjujejo število udeležencev, cenijo te udeležnike na pol milijona.

Slavnost je pričela z ogromno baklijado, kakeršne so v navadi na Kitajskem. V veliki povorki je korkalo nad dve sto tisoč oseb in vsaka je nosila prižgano svetilko. Tu so bile delavske strokovne organizacije, pa zopet dijaške skupine, organizacije kmetov, uradnikov in trgovcev.

Govorniki so govorili s petih govornic ljudski množici, ki je štela več ko sto petdeset tisoč glav. Sunjatsenova žena je govorila na univerzi v Čungšanu.

Delavci, ki so pridruženi revolucijonarni narodni ljudski stranki, število posečajo učne kurze o imperijalizmu, ki jih je ta stranka ustanovila v Kantonu, za izobrazbo ljudstva. Poduk se vrši ob večerih. Knjige in druge učne predmete dobe poslušalci teh kursov brezplačno.

Dvajset tisoč dolarjev je bilo nabranih med Kitajci v Kalifoniji, Mehiki, Kanadi, Novi Zelandiji in Kambodiji in poslanih kot podpora za stavkarje v Kanton. Največ denarja je prišlo iz Kalifornije in Kanade.

Danska delavska vlada podala ostavko

Vlada ni dobila pretežne večine pri volitvah, dasi je socialistična stranka dobila največ glasov.

Kopenhagen, 4, dec.—Volitve za novi parlament na Danskem, ki so bile 2. decembra, so izpadle kot sledi:

Socialisti, 393,480 glasov; liberalci, 378,482; konservativci, 240,155; radikalci, 188,178. Ker nima nobena stranka absolutne večine, bodo liberalci in konservativci organizirali koalicijo.

Socialistična vlada, kateri je načeloval Stauning, je včeraj podala ostavko.

BOLEZNI NARODA STANEJO BILIJONE.

Zdravstveni urad je podal zanimive podatke o vseh izdatkih za bolezni v Ameriki.

Washington. — Več kot biljon dolarjev je potrošenega denarja v republiki za razne bolezni letno, kot poroča zvezni zdravstveni urad, ki je zbral tozadevne številke in jih uredil ter podal javnosti.

Na vsako osebo v republiki pride letno $22 za bolezni, $21 se potroši na osebo v letu za tobak, 50 centov na leto za osebo za žvečilnike in $3 letno za osebo za kosmetiko in šminko.

Razumljivo je, da pri tem niso vključeni vsi stroški, ki jih porabijo posamezne osebe pri privatnih zdravnikih, kam šele pri takozvanih kvek doktorjih in "doktoricah" ter drugih healerjih.

Iowa dobro kadi.

Cedar Rapids, Iowa.—Uradno poročilo se glasi, da je Iowa po[illegible] cigaret [illegible].

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

188

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KOLIKO JE VERJETI KLERIKALNI PROPAGANDI PROTI MEHIKI.

Tedenski magazin "Liberty," ki ga lastuje "Chicago Tribune," je prinesel članek, ki je bil poln strupene klerikalne propagande proti Mehiki.

Ampak propaganda proti Mehiki ni le bila v tiskani besedi, ampak bila je tudi v podobah. Na strani 55 je fotografična slika, na kateri je naslikana velika palača, pred katero se drenja ljudska množica. Zdolaj pod sliko se pa čita: "Katoličani jemljejo vloge iz mehiške banke, da protestirajo proti zaplenjenju cerkvene lastnine."

Ravnotako do pike podobno sliko je priobčil mehiški list "El Democrata" dne 2. septembra 1925, enajst mesecev predno je bila v magazinu "Liberty" priobčena, in dan po slavnostni otvoritvi mehiške banke.

V tem magazinu je bila še neka druga slika. Slika je kazala nekaj obešenih ljudi na drevju, od zdolaj je pa bilo povedano, da slika predstavlja obešanje peonov kot posledica verskih nemirov.

E. R. Torgler, ameriški inženir iz Clevelanda, ki obratuje rudnike v Mehiki, je pisal dnevniku "New York Times," da ima ravnotako sliko že več ko leto dni in ta slika predočuje obešanje mehiških banditov, ki se je izvršilo pred dvema letoma.

Članek, poln strupene klerikalne propagande proti Mehiki, ima naslov "The Machete Versus the Cross." Kot člankar je podpisan neki Sidney Sutherland.

Prva slika pokazuje javnosti mehiško banko in ljudstvo, ki vlaga denar vanjo. Klerikalna propaganda je to sliko izpremenila v sliko, ki kaže, kako katoliki odpovedujejo hranilne vloge banki, da tako protestirajo proti zaplembi cerkvene lastnine v Mehiki.

Druga slika pokazuje, kako sedanji režim napravi naglo sodbo z banditi, klerikalna propaganda je pa to sliko izrabila, da ameriškemu občinstvu pokaže, kako barbarsko ravna sedanja vlada s katoličani v Mehiki, ker jih obeša kar na debelo.

Klerikalna propaganda računi z dejstvom, da je večinu ljudstva že pozabila, kakšne slike je videla pred enim letom, dvema ali tremi leti. In ne moti se v tem oziru. Kajti le redkokdaj se posreči odkriti tako sleparijo, in če se prav odkrije, se težko poravna škoda, ki jo je napravila prevara javnosti o resničnih dogodkih.

Obrekuj, lagaj, ako služi namenu, nekaj bo že obviselo, je še vedno geslo klerikalne propagande, kadar je treba udariti po nasprotniku.

To ne velja le za Mehiko o klerikalni propagandi. Klerikalna propaganda je proti nasprotnikom klerikalizma, največjega poneumnjevalca ljudstva in najzvestejšega zaveznika in podpornika izkoriščevalcev delavskih mas, povsod enaka. Zastopniki in podporniki klerikalizma so pripravljeni zvezati se z vsakim, ako taka zveza koristi klerikalizmu.

Slovenska narodna podporna jednota je bila klerikalcem trn v peti, odkar je bila ustanovljena. Pri vseh svojih napadih na Slovensko narodno podporno jednoto so klerikalci ravnotako sleparsko in zvijačno nastopali, kakor nam kaže vporaba slik, ki kažejo vse nekaj drugega, kot pripovedujejo klerikalci v svoji propagandi proti Mehiki. V napadih na Slovensko narodno podporno jednoto so se zvijačno izražali, da je dobro, ako so delavci zavarovani proti boleznim, nesrečam in smrti, a obenem so pa lagali najgorostasnejše o glavnih odbornikih Slovenske narodne podporne jednote in jim dajali razna imena, in sicer vedno le onih gl. odbornikih, o katerih so bili prepričani, da so trdni in se ne bodo dali nikdar zvabiti v klerikalni tabor in da bodo ljudstvu neustrašeno odpirali oči, da spozna klerikalno pošast.

Preje se bo solnce pričelo sukati okoli zemlje in reke teči v hrib, preden klerikalna propaganda napram nasprotnikom klerikalizma postane poštena in dostojna.

SLIKE IZ NASELBIN

Rudarji, ne pozabite volitev dne 14. dec.!

Avella, Pa.—Dne 14. decembra se ima odločiti usoda naše unije, kajti ako zmagajo starokopitneži, je unija izgubljena. Če pa zmaga napredna struja, ima unija vse najboljše pogoje za napredek, kajti ona bo dobila sposobne, izkušene in neustrašne voditelje, kot je John Brophy, ki se je že večkrat izkazal za izbornega voditelja.

Štiri milje od Avelle leži naselbina Ellton Valley, W. Va. Kot je marsikomu znano, se je tam leta 1926 bila krvava bitka med stavkokazi in unijskimi rudarji. Minilo je več kot en mesec, odkar ona jama zopet obratuje pod odprto delavnico, ali P. F. Fagan se kot predsednik 5. distrikta še do danes nič ni zmenil za umazano početje, da bi ga ustavil, akoravno spada pod njegovo okrožje. Njemu sedaj ni nič mar, ako organizacija izgubi nekaj lokalov, samo da se vzdržuje njegova mašina, ki ima podporo pri pretepačih. Pretepače jaz imenujem tiste ljudi, ki so plačani od naših žuljev ter bi imeli biti organizatorji, pa jih Fagan uporablja v svojo lastno korist. Oni so pripravljeni zbiti shod, ako ne z zvijačo pa s silo ter vprizorijo za to pretep. Obenem pa so veliki strahopetci. Kadar se oni udeleže seje, se jih ne udeleži manj kakor trideset in vsi pridejo oboroženi.

Še nekaj. John Lewis je razpisal izredni asesment po en dolar za mesec december in januar. Ali kaj veste, zakaj bo uporabljen ta denar? Denar bo uporabljen za preganjanje poštenih rudarjev iz za podkupovanje delegatov na prihodnji konvenciji.

Upam, da se slovenski rudarji vsi združijo pri teh volitvah in pridobe še druge, da vsi volijo za napredne rudarje.—Martin Kavčič.

Denarni zavod.

Canonsburg, Pa. — V mesecu marcu prihodnjega leta bo dve leti, odkar se je zbrala peščica zavednih rojakov, 15 po številu ter po temeljitem posvetovanju ustanovila in organizirala denarni zavod, hranilno in posojilno društvo. Teh 15 rojakov je uvidelo potrebo delavskega denarnega zavoda, kateri v resnici pomaga delavcem pri gradbi njih domov. Zavedali so se, da edino delavski denarni zavodi morajo pomagati delavcu. Precej po ustanovitvi si je zavod pridobil simpatije rojakov. Pod vztrajno agitacijo ustanoviteljev so rojaki pridno segali po delnicah in tudi se pripravljali za posojilo. Denar smo pričeli posojevati še le 1. januarja letošnjega leta in do danes, ko to pišem, imamo že veliko vsoto na posojilu. V tem kratkem času je tudi prodano zadovoljivo število delnic. Zanimanje za zavod čedalje bolj narašča, kar se je pokazalo tudi na zadnji seji direktorjev in delničarjev, na kateri so bili nominirani kandidatje za odbor direktorjev za leta 1927.

Prihodnja seja direktorjev in delničarjev se bo vršila dne 12. decembra. Vabljeni ste vsi delničarji, da izvolite direktorje in odbornike za leto 1927. Vsi delničarji, ki se iz kakšnega vzroka ne morete udeležiti te seje, izpolnite glasovnice, katere vam je poslal tajnik in mu jih vrnite najkasneje do 11. decembra po pošti.

Prvega januarja bomo izdali zopet novo serijo delnic. Upam, da bodo iste prodane v obilnem številu in jih bodo kupili tudi tisti, kateri se vedno izgovarjajo, da ta denarni zavod še ni prav siguren. Povem vam, da je denar v hranilnih in posojilnih društvih bolj varno naložen kot na vsaki drugi banki. Rojaki, s pristopom v ta zavod pomagate v prvi vrsti sebi in drugi vašim tovarišem delavcem. Tu dobite pri vlaganju vaših prihrankov štiri in pol odstotkov obresti, medtem ko vam bankirji dajo samo po štiri od sto. Vedite, da bankirji žive v krasnih palačah in lastujejo vile v najlepšem delu vsakega mesta, medtem ko se mora delavec zadovoljiti z malo kočo, v kateri ni razkošja in vedno pomanjkanje. Bankir ima več služabnikov in šoferjev, na razpolago so mu stanovanja s številnimi sobami, medtem ko se mora delavčeva družina stiskati skupaj v tesnih prostorih. Marsikateri delavec strada, da si mora kupiti malo zemljišče v predmestju in v najslabšem kraju, dočim velebankirji posedujejo krasna letovišča, kopališča lovske domove in nešteto luksurijoznih reči. Do takega blagostanja pa jim pomagajo delavci, ki nalagajo svoj trdo prisluženi denar v banke. Podpirajmo raje naše delavske denarne zavode, katerih je že precej širom Združenih držav. — John Kokiich.

Primerja razmere na vzhodu in zapadu.

Sharron, Pa. — Ravno nekako eno leto je preteklo, odkar sem se poslovil od snežnih velikanov Kolorada in se preselil na vzhod.

Ko sem se podal z zapada na vzhod, sem si mislil, da si ustanovim boljšo bodočnost za svoja stara leta, kajti mislil sem, da se cedita med in mleko tukaj. Ali čakal sem eno leto, pa še nič dobrega dočakal; tako sem spregledal, da sem se varal, in sicer prav grdo. Delavske razmere so tukaj za 50 odstotkov slabše kot pa na zapadu, delavci so tu pravi trpini, sužnji, njih bosi pa pravi suženjski priganjalci. Ako jim kdo ne izpolni vsake želje, ga zapodijo kot psa. Garati moramo kot živina. Delo je povečini od kosa, kar je tudi najslabše za delavce. Ko bi nikdar "piece works" ne bilo v Ameriki, bi bilo dosti boljše za delavce. Nekaj jih dela tudi "day work" za dnevno plačo, pa siromaki ne zaslužijo toliko, da bi se pošteno preživeli, kajti zaslužijo komaj $40.00 na dva tedna. Plačati pa morajo od $30 do $35 stanarine, torej polovico njihove plače. Ako lastujejo svoje domove, pa imajo velike davke in pa obresti, ker le malo jih je, da bi imeli plačane domove. Oni, ki delajo "piece work", zaslužijo precej boljše, ali njih delo je še enkrat težje. Delajo, dokler morejo in dokler dopuščajo moči, in to tudi po 12 do 13 ur na dan. Nič bi ne bilo čudno, ako bi jih njih lastni otroci ne poznali, zakaj ponoči gredo in ponoči pridejo.

Tudi trgovci precej dobro pazijo, da bi kateremu kak krajcar v žepu ne ostal. Na vsakem vogalu je trgovina ene ali druge vrste, zato nam poberejo vse do zadnjega beliča. Spominjam se od prejšnjih let, ko sem slišal, da si ljudje na vzhodu predstavljajo ljudi na zapadu kot nekake divjake. Sedaj sem se na svoja ušesa prepričal. Menil sem se s človekom, rojenim tu, ki še nikjer ni bil od svoje rojstne hiše. Ko sem mu povedal, da sem iz Kolorada, me je debelo pogledal in mi rekel: "Don't kid me." Ko ga vprašam, zakaj, mi razloži, da je zmerom slišal, da so na zapadu ljudje neizobraženi, ker so v gorah. Ko sem mu pojasnil, da je samo nekaj takih, ki se imenujejo "cow boys", sem si pa mislil, koliko so ljudje na zapadu bolj uljudni in postrežljivi kot tukaj. Ako srečam človeka druge narodnosti, pa me niti ne pozdravi, ampak pogleda v drugo stran. Tukaj so ljudje vsake narodnosti in vsak narod se tišči skupaj ter občuje le med seboj, tako, da so le malo večči angleškega jezika; le vsak po svoje čebija tako, da se sliši na ducate govoric. Edino nekaj, kar je dobrega tukaj, je to, da se ni treba bati, da bi se človek izgubil ali da bi ga zverina raztrgala, ker ni nikjer ene milje razdalje, da ne bi bilo hiše z ljudmi. Država Penna je gosto obljudena.

Ko sem bil na potu, sem se ustavil v glavnem uradu. Videl sem nedostatek. Ker je pri S. N. P. J. dosti rudarjev, bi zelo pristojalo, da bi imeli vsake vrste po en komad rude v znak, da je rudarska organizacija. To sem tudi omenil bratu Godina, kar je tudi pritrdil. Obljubil sem mu, da apeliram na članstvo, ker se to lahko dobi po rudnikih. Torej priporočam članom, da bi poslali nekaj takih kep rude v glavni urad. Vsak član naj bi se malo potrudil in bi našel kak lep "specimen" in ga poslal na jednoto. To bi ga ne stalo dosti in bo opravljeno enkrat za vselej; bo pa nekaj lepega. Dosti je tukaj članov, posebno pa mladine, ki jih bo zanimala ta dragocenost in z veseljem jo bodo ogledovali. Vsak naj bi zapisal kakovost ter podatke, iz katerega kraja je. Poslali naj bi nekaj zlate, srebrne, svinčene, bakrene, cinkovne itd. H koncu naj še omenim, da tukajšnji novi narodni dom precej dobro napreduje. V par tednih dobimo dve kegljišči, ki bosta stali nad $2,000; tudi za kulise nekaj pripravljajo, tako da bomo v kratkem imeli dosti zabave vsake vrste; saj tudi potrebujemo malo razvedrila, ker delavstvo je vse nekam mračno in izmozgano.

Pozdravljem vse čitatelje širom Amerike in jim voščim srečno novo leto. — Frank Okom.

Položaj v komunistični stranki Rusije

Fr. Aleš.

Situacija, v katero je zašla ruska komunistična stranka, dobiva vsak dan jasnejše oblike, kajti opozicijsko gibanje v stranki rapidno propada. Vedno bolj in bolj se kristalizira položaj, že vsi danes jasno uvidevamo, da bo Stalinova struja zmagala nad Zinovjev-Trockijevo,

Stalinova struja, ki hoče z energičnimi ukrepi zmanjšati produkcijske stroške ruske industrije in dvigniti produktivnost dela — je nastopila z vso ostrostjo proti Zinovjevu, ki hoče izvesti ekonomizacijo, sovjetskega gospodarstva na račun kmetskih mas z zvišanjem cen industrijskim produktom in z uvedbo višjih davkov na bogatejše kmete.

Boj med obema strujama se je javil v vsej stranki, poostril pa se je osobito še tedaj, ko se je Lev Trocki pridružil svojemu nekdanjemu najhujšemu nasprotniku G. Zinovjevu. Opozicija z Zinovjevem, s Trockim, Sokolnikovom, Kamenevem na čelu se je vrgla z vso silo na delo, da si pridobi politično eksistenco. In ta opozicija se je celo vrgla na idealno delovanje.

Ali ta delavnost ni dolgo trajala, kajti članstvo komunistične stranke se ni hotelo izjavljati za Zinovjeva.

Zinovjev med članstvom ruske komunistične stranke ni prodrl.

V mesecu oktobru se je vršilo več članskih zborovanj po vseh večjih industrijskih krajih z namenom, da ti članski sestanki razjasnijo članom stranke položaj in jim dajo priliko, da se izrazijo ali za Stalinovo strujo ali za Zinovjevo opozicijo. Ti vršeči se članski sestanki pa so prinesli Zinovjevu razočaranje!

Poglejmo samo rezultate teh članskih zborovanj v glavnih industrijskih centrih sovjetske Rusije — v Moskvi in Leningradu.

V Moskvi so se sestanki vršili od 1. do 8. oktobra, na katerih je bilo navzočih 53.208 članov kom. stranke. Od tega števila pa se je samo 171 članov izjavilo za Zinovjevo stališče, 87 članov se je glasovanja vzdržalo, vsi ostali pa so glasovali za Stalina. V Zinovjevi trdnjavi" — Leningradu je bilo glasovanje 7. oktobra sledeče: prisotnih je bilo 34,180 članov, za Zinovjeva je glasovalo 325, vzdržalo se je glasovanja 126 članov, vsi drugi so odobrili Stalinovo stališče!

Te številke jasno dokazujejo, da je opozicija v ruski komunist. stranki tako neznatna, da je nemogoče misliti, da bi ta mala peščica ultralevičarjev mogla izvati v stranki kak večji razkol.

Tudi v centralnih odborih in vodstvih stranke je značilno razmerje pristašev te ali one struje. Že julija meseca se je za Zinovjeva odločila samo skupina 4 članov od 47 članov, ki tvorijo centralni odbor stranke. Od 115 članov centralne kontrolne komisije pa je istega meseca glasovalo samo 7 za Zinovjeva.

Ta interesantna razmerja med obema strujama v ruski komunistični stranki in v njenem vodstvu so jako značilna, kajti v resnici dokazujeta, da tak razkol, kot piše buržuazija o komunistični stranki, ne obstoja in da tudi ta opozicija, ker je številno jako slaba, ne pomenja bogve kako veliko.

Zinovjev in Trocki sta se s svojim delovanjem postavila izven mej svoje stranke in proti stranki, za to pa je tudi gotovo, da bo Stalinova struja znala to napako opozicije primerno izrabiti.

Kakšen pa bo bližnji razvoj v notranjosti stranke, nam bo sicer pokazala bližnja bodočnost, sodimo pa lahko na podlagi podanih številk, ki kažejo pripadnost članstva k Stalinovi struji, da izrazitega razkola ne bo, ker opozicija nima za seboj pristašev.

Brezdvomna ni situacija, v kateri igra najvažnejšo vlogo diktator sovjetske Rusije Josip Stalin — za sovjetsko Rusijo nevarna. Trdoglavost Zinovjeva in drugih voditeljev opozicije bi pa lahko rodila za sovjetsko Rusijo marsikaj slabega, zlasti ker bi bila z njegovim diktatorstvom ogrožena sovjetska država, a pokazal se je — rekli bi, na srečo Rusije — Stalin, ki hoče z železno roko izvesti sanacijo sovjetskega gospodarstva in konsolidirati sovjetski režim: skratka izvršiti gospodarsko rekonstrukcijo sovjetske Rusije.

DEPORTACIJSKA OBRAVNAVA PROTI ČEŠKEMU KOMUNISTIČNEMU UREDNIKU.

Emanuel Vajteaur, urednik čikaškega dnevnika, pred višjim sodiščem.

Washington. — Dne 29. novembra se je vršila obravnava in zaslišba komunističnega urednika dr. Emanuela Vajtauerja, ki je bil obdolžen, da je pisal proti vladi Amerike ter da je instigiral, da se jo prevrže. Vajtauer je urednik čikaškega komunističnega dnevnika Spravedlnost.

Zvezni organi in njih zagovorniki so zato, da se omenjenega urednika deportira. V obdolžitvah imajo naperjeno proti njemu, da je leta 1920 v Moskvi izdal pamflet, v katerem je pisal in silil, da se takoj prevrže vse kapitalistične vlade, da je bil delegat na kongresu Tretje internacijonale v Moskvi leta 1922. Trdijo tudi, da ni postavnim potom vstopil v Združene države.

Zagovornik urednika je trdil, da so vsi dokazi nepošteni, napravi in da se potvarja vso stvar. Tožitelji, vlada, pa trde, da so pri zaslišanju postopali pravilno in zakonito, v pogledu deportacije urednika Vajtauerja. Vlada je tudi argumentirala, da ni zatoženi zanikal trditve. Tega pa ni storil, ker mu je njegov pravdnik tako nasvetoval. Sedaj se še ne ve, ako bo urednik deportiran ali ne. Vse pa zgleda, da nima vlada zadostnih dokazov, da bi ga deportirala.

Ljudski interesi bodo kontrolirali radio, pravi Hoover?

Washington. — Trgovski tajnik Hoover je izjavil, da bodo ljudski interesi bodoče kontrolirali radio postaje. Dejal je tudi, da bodo pri zasedanju kongresa predložene dve predlogi, kateri zahtevati, da ljudstvo kontrolira radio postaje in da ne smejo priti v roke le par ljudi. Morda pri tem gospod Hoover misli bizniške interese in ne ljudske?

Vlada skuša deportirati Cosmanoja.

Washington. — Justični department si prizadeva, da bi deportiral Vincenzo Cosmanoja, kateri je bil spoznan krivim, da je hotel okrasti pošto, toda med obravnavo je pa odšel v Italijo, nakar se je povrnil nazaj v Ameriko. Sedaj trde tudi, da je nepostavnim potom prišel drugič v Ameriko.

Rešil starčka samomora.

Chicago. — Neki prometni policaj je včeraj rešil 75 let starega Karl Ardelta, krojača po poklicu, ko je hotel skočiti iz Clarkovega mostu v Chicago reko. Starček ni bil več zmožen za delo, pa so ga odslovili. Jedel ni tri dni, nakar se je odločil, da izvrši samomor. Policija mu je preskrbela dom.

ŽARKOMET

Kje, kje, kje?

Nekateri ljudje radi vprašujejo "Kje je denar?" ali "Kam je šel denar?"

Pred kratkim je stotisoč trknjenih Čikažanov plačalo osemstotisoč dolarjev zato, da so v odprti areni na Lake Frontu gledali dve tolpi "fantov" iz vojaške in mornariške šole, ki sta približno na gladijatorski način v starem Rimu druga drugo suvali, metali ob tla in obdelavali v footballski igri. Moderna gladijatorska igra je prinesla dvestotisoč dolarjev čistega dobička.

Kam je šel ta denar?

* * *

Kaj je z lokalnim patrijotizmom?

Čikaški žolti listi se z volčjim apetitom zanimajo za neki umor v gozdovih Wisconsina. Čemu to? Ali nimamo dovolj boljših, mastnejših umorov doma? Kaj nas briga mršavi umorček na farmah?

* * *

Fiat, dry as dust!

Substitant v frančiškanskem "Pisanem polju" mora še iti za precej časa v šolo h profesorju Trunku, predno bo znal tako dobro zmerjati Žarkometarja, da ga bo slišal.

* * *

Vitezi kravjih repov.

Rimski kramarji s svetimi mumijami in drugo črvivo ropotijo so odkrili v Ameriki dober trg. Poleg kosti — o katerih niti ne veš, če so človeške — prodajajo tudi antične viteške naslove ameriškim milijonarjem.

Sicer že imajo v Ameriki organizacijo vitezev, ki s perjanicami na pokrivalih in z mečki ob bedru strašijo včasi po ulicah — med njimi je tudi nekaj slovanskih maškar — toda ta viteška para nima dovolj zlata za rimsko torbo. Rim ima apetit volka in želodec vola za zlato. In brez malega vse zlato je danes v Ameriki! Pa so si izmislili nov trik.

Izpod starih rimskih podrtin so izkopali plesnive naslove 'reda vitezev iz Malte" in s temi naslovi so ogrnili deset ameriških milijonarjev.

Ameriški milijonarji seveda zaslužijo to "odlikovanje". Kdor ne zna dobro izkoriščati delavcev in farmarjev, nima milijona tako hitro. Kapitalisti so nasledniki srednjeveških roparskih vitezev — zato je pravilno, da nosijo viteško naslove iz srednjega veka — in pravilno je, da dobe to grobno relikvijo iz rok zasužnjevalnega Rima.

* * *

Vesel božič!

Dragi Žarkomet! Pri nas imamo "bolnika", ki pravi, da bo zdrav na novega leta dan in ne prej. On pravi, da jednota ni le naša dobra mati, temveč tudi naš najboljši Miklavž! — East.

* * *

Upanje v znamenju upanja.

Blagor onim, ki imajo veliko upanje, kajti oni bodo dolgo živeli in dobro se jim bo godilo, samo če bo medtem dovolj vsega — upanje.

* * *

Za kratek večer.

Včasi me nadlegujete za kakšno smešno, ki mora biti gola. Tukaj je ena, katero sem si izposodil iz Missourija:

Neki Irec, ki je pomagal pogrebniku, je bil poslan, da oskrbi pogreb nekega Italijana. Ko je opravil svoje delo, je poročal gospodarju: "Čudno navado imajo Italijani, da polože zlatnik za $20 mrliču v desno roko."

"Ali ne veš, zakaj to delajo?" ga vpraša gospodar.

"Ne, zakaj pa?"

"Zlatnik je plača za vožnjo duše čez reko Jordan."

"Baggora, če je taka, bo moral Italijan plavati čez Jordan, kajti jaz sem mu izmaknil zlatnik."

K. T. B.

Slaba letina grozdja na Španskem.

Almerija, Španska. — Kmetijski urad je prejel poročilo iz Almerije, da je letošnji pridelek grozdja komaj polovica lanskega na Španskem.

Vesti iz Jugoslavije

STRAŠNA POLOMIJA RADIĆEVCEV V STUDENCIH.

Prepeluh izvižgan. Ogorčeno delavstvo ni pustilo govoriti radićevskega poslanca.

Izgleda, da so se Radićevci zakleli nad studenškimi delavci, ker jih toliko oblegajo. Niso še preboleli zadnji fiasko, ko so mogli priti radićevski doktorji samo takrat do besede, če so socialistični zaupniki poskrbeli za mir, že so sklicali 15. novembra v isti gostilni ponovni javni shod, z namenom, da svojo zadnjo polomijo popravijo. Na shod so prišli radićevski poslanec g. Trnjar iz Zagreba, bivši socialist in sedaj vodja Radićeve stranke v Sloveniji g. Albin Prepeluh, dr. Novačan, dr. Rapotec in pa g. Bende.

Shoda se je udeležilo okoli 100 ljudi, od teh je bilo razen govornikov 5 Radićevcev, ki so pa vsi opravljali službo reditelјev in nosili rdeče (!) trake na rokavu. Z naše strani so se udeležili shoda člani in zaupniki Ujedinjenega Saveza Železničarjev, med njimi s. Čanžek in Krajnik. Iz Maribora je prišel s. Ošlak. Že takoj od začetka se je pričel cirkus kot zadnjič. Trnjar je govoril prvi, toda delavstvo mu je z ogorčenimi medklici onemogočilo končati svoj govor. Za njim je govoril s. Krajnik, ki je dokazal, da igrajo Radićevci vkljub temu, da jih je zelo malo, med delavstvom najbolj žalostno vlogo. "Po volitvah diši, zato ste zopet prišli, toda delavstvo noče o vas nič več slišati, zato je bolje, da nas pustite pri miru!" je končal ob burnem odobravanju s. Krajnik svoj govor.

Nekaj časa je govoril tudi dr. Novačan, potem, ko so naši ljudje priporočali delavcem, naj ga poslušajo. Za njim je pa govoril ob splošnem miru s. Ošlak, ki je izrekel nad politiko Radićeve stranke strašno obsodbo. Posebej pa se je pobavil s političnim uskoštvom g. Prepeluha, ki se je vsled tega tako razburil, da je proglasil enostavno laž za trditev, da je on postal iz socialista Radićevec. Take levite radićevskim generalom že morda dolgo ni nihče bral in mi smo prepričani, da jim bo ostal ta shod v trajnem spominu.

Ko so Radićevci videli vso to polomijo, so postali nesramni in poslanec Trnjar je drzno zagrozil s. Čanžeku, da je on za ta shod odgovoren. To je s. Čanžek navzočim povedal in vihar ogorčenja se je ponovno dvignil zoper Radićeve agitatorje. Nato se je 70 poslušalcev odstranilo in na shodu je ostalo le še nekaj naših in pa onih 10 Radićevcev z agitatorji vred. Tudi potem niso mogli priti Radićevci prav do besede, le Prepeluh je nekaj časa kvasil o socialpatriotizmu, kar je končno razumljivo, ker je bil sam svoj čas vzor socialpatriota. Ta shod je Radićevce gotovo poučil, da nimajo med delavci ničesar iskati.

KAKO SE VRŠIJO VOLITVE V OBLASTNE SKUPŠČINE.

Zakon o oblastni in srezki samoupravi z dne 26. aprila 1922. določa sestavo, delokrog in pravice novih samoupravnih teles. Organa oblastne samouprave sta oblastna skupščina in oblastni odbor.

V državi imamo 33 oblasti, Slovenija je kakor znano, razdeljena na ljubljansko in mariborsko oblast. Pri nas bomo torej imeli dve oblastni skupščini in dva oblastna odbora, v Ljubljani in Mariboru.

Oblastne skupščine se volijo po splošni enaki tajni volilni pravici s proporcom na dobo štirih let. Vsak politični srez je volilni okraj za sebe in ima na vsakih 10,000 prebivalcev po enega poslanca. Višek preko 5000 daje pravo na še enega poslanca. Mesta, ki štejejo več kakor 5000 prebivalcev pri nas (torej Ljubljana, Maribor in Celje) tvorijo posebne volilne okraje. Število poslancev za vsak volilni okraj določi pred vsakimi volitvami upravno sodišče (za mariborsko in ljubljansko oblast je kompetentno upravno sodišče v Celju). Volitve se vršijo na podlagi skupščinskih volilnih imenikov. Kdor ima volilno pravico za Narodno skupščino, jo ima tudi za oblastno skupščino. Za kandidate veljajo isti pogoji, kakor za poslance, s to omejitvijo, da morajo računajoč do dne razpisa volitev, že najmanj tri leta biti nastanjeni v oblasti. Pač pa imajo uradniki, izvemši politične, finančne, šumarske in uradniške agrarne reforme ter sodnijske, pasivno volilno pravico. Vlaganje kandidatnih list se vrši podobno kakor pri skupščinskih volitvah, ravno tako volitev sama (s kuglicami). Podobno po d'Hontovem sistemu se izračuna tudi volilni rezultat z eno važno spremembo; pri volitvah v Narodno skupščino prihajajo liste, ki niso dobile količnika, le v izjemoma velikih okrožjih v poštev, pri volitvah v oblastno skupščino se upošteva tudi lista, ki je dobila 2/3 količnika.

V smislu zakona bo ljubljanska oblast štela za oblastne volitve 14 volilnih okrajev, mariborska pa 16 (14 srezov in 2 mesti). Mariborska skupščina bo štela 63 poslancev, ljubljanska pa 54 poslancev. Največ poslancev dobita ptujski in ljubljanski srez (po 7), najmanj pa kastavski (1), ki kakor znano, spada v tem pogledu pod ljubljansko oblast. Ljubljana sama bo imela 5 poslancev, Maribor 3 in Celje 1. Od posameznih srezov dobijo v ljubljanski oblasti Brežice 3, Črnomelj 2, Kamnik 4, Kočevje 4, Kranj 5, Krško 5, Laško 3 Litija 4, Logatec 3, Ljubljana okolica 7, Novo Mesto 5, Radovljica 3, Kastav 1; v mariborski oblasti Celje 5, Dolnja Lendava 4, Gornji grad 2, Konjice 2, Ljutomer 3, Maribor desni breg 5, Maribor levi breg 5, Murska Sobota 5, Prelog 5, Prevalje 3, Ptuj 7, Slovenjgradec 3, Šmarje 5 in Čakovec 5.

Oblastna skupščina izvoli oblastni odbor, in sicer ne samo iz vrst oblastnih poslancev, temveč tudi druge. Izvezti pa so vsi državni in samoupravni uradniki. Članov ima oblastni odbor najmanj 5, a največ 8. Predseduje mu predsednik, izvoljen iz same oblastne skupščine.

Sestanek skupščine skliče kralj s posebnim ukazom najmanj enkrat na leto, redovito na dan 5. novembra. Skupščina mora zborovati, dokler ne odobri budžeta. Oblastni odbor posluje seveda stalno ter ima svoje urade, kakor nekdanji deželni odbori.

S. Ferdinand Tuma je dne 13. novembra umrl v Ljubljani. Pokojnik je v svojih mlajših letih bil jako delaven v delavskem pokretu. Njegovo silo je zlasti zlomil takozvani železničarski proces, v katerega ga je zapletla takratna policijska birokracija. Pokojnik je bil blaga miroljubna duša, ki se je vedno rad spominjal težkih bojev za osvoboditev proletariata. Zlasti je bil značilen v tem, da je objektivno presojal pomen delavskega pokreta in v razgovorih bodril svoje znance in prijatelje. Pogreb se je vršil ob lepi udeležbi njegovih znancev, zlasti tudi iz vrst socialistične stranke.

Hči umorila svojega očeta. Iz Čakovca v Medmurju poročajo o grozni rodbinski tragediji. Seljak Valentin Novak iz Selnice je šel te dni v svoj vinograd, kjer je prišlo med njim in njegovo hčerko Jalžo Novakovo ter njenim ljubimcem Ivanom Mezgo do srditega prepira, ker oče ni odobraval njenega razmerja z Mezgo. Kmalu je prišlo do pretepa in stari Novak je končno ostal mrtev na tleh. Jalža Novak in njen ljubimec Mezga ter žena umorjenega Novaka so bili aretirani in izročeni okrožnemu sodišču v Čakovcu.

Poslužite se kampanje za nove člane in pridobite si razpisane nagrade!

S POLJA VEDE

MEHANIZEM V EVOLUCIJI.

Razvoj obstoji. Ne pomeni pa vselej napredka. "Na vsak primer organičnega napredovanja štejemo deset primerov izrodkov", trdi odlični biokemik Haldane (Rationalist Press Association 1926). Ptice n. pr. izhajajo skoro gotovo iz ene same pradedne vrste, dobivši polet. Ali mnogo jih je izgubilo zmožnost letanja. Vsak vretenčar ima v sebi kakih 12 črvov zajedavcev: vsi ti prsiživniki so potomci prednikov, ki so živeli prosto sami zase. Tu ni nobenega napredka, pač pa propalost. "Zato ni mogoče braniti misli, da bi razumen svetolastnik vodil evolucijo, izjavlja 1. maja 1926 katoliški Journal des Débats! Prevečkrat bi se bil zmotil. Koliko plazilcev in sesavcev se je na zemlji pojavilo v nerodnih težkih oblikah, z oklepi, rogovi itd. To so bili zgolj spački in so naglo izumrli zbog svoje nedostatnosti in neprijagodljivosti. Razvitek je torej nastopil, a brez vodstva višje volje.

Darwin je spoznal dva vzroka zanj: dednost pridobljenih značajev in plemenski izbor (selekcijo). Prvi se mu je zdel dvomljiv, in večina biologov z Weismannom vred ne verujejo vanj. Ostane izbira: ugodne zvrsti se navadno ohranijo, tradicionalni posamezniki pa se postopno izločujejo. Vzemimo Harrisonov zgled takega izbora. Okoli leta 1800 je goljava na dvoje razcepila obsežen smrekov in brezov gozd v Yorkshiru. L. 1885 se je v enem delu smreka umaknila brezi, v drugem obratno. Na ta način je prišel tamkajšnji metulj Oporabia autumnata v dva različna okoliša. Bivata pa dve pavrsti, svetli in temni metulj. V smrečju je 96 odstotkov črnih, v brezovju pa 15 odstotkov. Barva drevja ni vplivala na barvo metuljev, pač pa imamo primer selekcije. Če med smrekovino nabiraš krila metuljev, ki so jih požrle sove, netopirji itd., so po večini svetla, čeprav je tam razmerje svetlih proti temnim 1:25. Belkasti metulji, vidnejši na mračnem ozadju smrekovja, se po izboru zatirajo in bodo v kratkem izginili.

Da more selekcija dejstvovati, je kajpada treba različice, variacije. Ta gotovo obstaja. Selekcija seveda ne ustvarja, temveč le pospešuje nov, bolj prilagojen lik, rojen iz variacije. Tudi izpremembe so možne, dasi jim še ne vemo razloga. Nekatere ugodne, ki jih podpira selekcija, t. j. zatiranje starinskega tipa. Druge pa neugodne in sicer v večini. Zato deluje evolucija počasi. Zgled koristne izpremembe: tobak na Sumatri, ki se je prilagodil mrzlejšemu podnebju.

Očividno je čestokrat težko umeti, zakaj je bila selekcija na prospeh različku napram prvotnim oblikam. Ali to vemo, da so se okolja pogosto predrugačila. Zaradi spremenjenega zračja n. pr. je izginil gozd: to je bilo na kvar zelo špecializiranim vrstam, tesno priličenim gozdnemu življenju. Splošnejši tipi so se mogli v novih razmerah laglje obdržati. Čezmerna specializacija utegne postati usodna.

Dosihmal še nimamo zadovoljive razlage za razvoj, za pojav novih oblik. Toda razvoj bistvuje, o njem pričujemo vsi s svojo navzočnostjo. Iskati pa bo še treba, kako je prišlo do novih plemen, novih rodov in višjih oddelkov. Darwin ostane resničen. Toda je li ves njegov nauk istinit? Sicer pa si nismo v nobenem področju še popolnoma na čistem.—H. V.

Moskovska strokovna internacionala zboruje.

London, 4. dec.—A. J. Cook, tajnik rudarske unije v Angliji, je odpotoval na čelu delegacije Kongresa strokovnih unij v Moskvo na kongres Rdeče strokovne internacionale, ki se otvori v pondeljek v Moskvi.

Čičerin konferiral s Stresemanom.

Berlin, 4. dec.—Ruski sovjetski komisar zunanjih zadev, ki je obiskal Berlin, je včeraj dve uri konferiral z nemškim zunanjim ministrom Stresemanom. Po konferenci se je Streseman odpeljal v Ženevo.

RAZNE VESTI

PREISKAVA PRISELJENCEV DOMA JE USPEŠNA.

Tako izjavlja delavski tajnik Davis. — Pol milijona priseljencev v enem letu.

Washington, D. C. — Skoro pol milijona priseljencev iz vseh delov sveta se je priselilo v zadnjem fiskalnem letu v Ameriko. Tako je poročal delavski tajnik Davis v svojem letnem poročilu zveznemu kongresu.

V zadnjem letu so prvič upeljali zakon, da se preišče vsakega priseljenca še pred odhodom v Amerikov njegovi rojstni domovini. Ta poiskus se je zelo dobro obnesel, kakor pravi poročilo. S tem se je preprečilo mnogo neprilik in mnogo ljudem je bilo na ta način prihranjenega veliko denarja. Pred tem je pa bilo v navadi, da so iz New Yorka pošiljali priseljence nazaj, ko je dotični potrošil že veliko denarja, nazadnje pa je bil srnjen. Radi tega si lahko mislimo, koliko razočaranja je bilo, ko se je priseljenec po velikem trudu in izgubi denarja moral povrniti nazaj ko je že dospel v Ameriko, ker ni bil priznan sposobnim, da ostane tu.

Sedaj so nastavljeni že skoro v vsaki deželi praktični izvedenci, kateri preiščejo vsakega kandidata, ki želi v Ameriko in mu že tam povedo, če je sposoben za pristop v Ameriko po predpisih Združenih držav.

Vse inspekcije se vrše z natančno preiskavo, da se omogoči zadovoljivo priseljevanje ter da se ne dela krivic priseljencem.

REKLAMACIJA ZEMLJIŠČ V WYOMINGU.

2,000 akrov zemlje je irigirane.

Washington. — Agrikulturni department poroča, da je bilo letos v Converse countyju reklamirane več kot 2,000 akrov zemlje v državi Wyoming.

Reklamacije se je izvršila potom irigacije ko so napeljali kanale in jarke, po katerih teče voda, da se z njo namaka suho zemljo, katera postane zelo rodovitna. To delo je imel v oskrbi, kmetijski department.

Vsled tega se je ondotna vrednost zemlje zvišala iz $26 za aker, na $60 za aker zemlje.

Topalović v delavskem biroju v Ženevi.

London.—(I.I.)—"Glas Naroda", centralni organ socialistične stranke v Jugoslaviji, naznanja z dne 4. novembra, da je sodrug Topalović informiral kongres delavske zbornice, da 1. januarja 1927 resignira kot tajnik centralnega sekretarijata delavskih zbornic, ker pojde v Ženevo, kjer je bil imenovan za šefa oddelka za odnošaje z delavskimi organizacijami v mednarodnem delavskem biroju. List dostavlja, da jugoslovanske delavce veseli, ker je Topaloviću poverjena ta služba, toda delavsko gibanje v Jugoslaviji bo težko pogrešalo tako dobrega sodruga kot je bil on.

Prašiči so se opijanili.

Kewanee, Ill. — Glenn Beall je spustil 50 prašičev na koruzno polje, katero je bilo že dalj časa poplavljeno, vsled česar je tudi zrnje koruze pričelo poganjati. Prašiči so se tega nažrli in se opijanili; dvajset jih je poginilo radi tega munšajna, ko so se pričeli pijani valjati po vodi.

Produkcija žita v Rusiji se je zvišala.

Washington. — Iz Moskve došla poročila naznanjajo, da je letošnji produkt žita zelo narasel. Lanska produkcija žita v Rusiji je znašala nekaj čez štiri milijone ton, letošnja pa nad pet milijonov ton žita. Eksport na Črno morje je v teku v tuje države.

Mehiška postava amendirana glede izvolitve predsednika.

Washington. — Državni department je prejel od mehiške vlade kopijo novega zakona, kateri dovoljuje prejšnjemu predsedniku ponovno kandidirati, ko je izven službe en termin.

Elvira Delinar:

Na Rajčkih

Polno ljudi je danes na Rajčkih. Težki gospodarji z debelimi srebrnimi verigami na uri so se pripeljali na mogočnih konjih iz gornjih krajev. Bogati so tam gori in denarja imajo polne skrinje, pa so se radi odzvali pozivu na prodajo. A tudi domačega sveta se je trlo vse polno. Če ne bi kupili, pa vsaj videli bi radi, kako se bo to zbarantalo. Tudi iz sosednje Hrvaške jih je bilo nekaj vmes, kajti lepi so bili Rajčki, vredni, da si jih pribori. Dober kos kruha zraste tam, kaj se tedaj ne bi pehali zanj.

Da ni bil Rajčki Tone tak pijanec in zapravljivec, lahko bi še tam gospodaril. A ni hotel poslušati nobene svarilne besede. Ne materine prošnje, ne ženine solze za niso spreobrnile, ko da ne bi bil kristjan, v dobri hiši odgojen. Prav tako, ko če bi bil iz loze všel.

Nikdar ni maral opravljati dela ob svojem času: drugi so okapali — on je šel še-le orat. Drugod se je koruza že stročila — njegova se je še-le ogrinjala. A kako je sodilo jeseni? Bože mili, tako gospodarstvo! Kolikokrat ga je posvarila žena: "Glej dedičo drobno, ja vsaj za nje skrbi, če ti za mene nič ni. Kod se bo to klatilo po svetu, ako jim zapravlš domačijo!" Lepo mu je povedala, lepo, milo prosečo, toda on ja ni maral poslušati. Vsel je klobuk ter odšel v lozo, a dostikrat ga ni bilo po cel teden nazaj. Popival je kje v kaki krčmi z ljudmi dvomljive vrednosti, kakor se jih na cesti lahko nabere vse polno. Ni se vrnil domu, dokler ni zapil zadnjega krajcarja.

Danes mu pa poje boben na dvorišču.

On sam je odšel, Bog ve kam, da ne bi niti slišal, niti videl. Že zarano zjutraj je odšel. Žena pa sedi v kamrici na postelji ter ihti in joče, da bi se moral kamen omehčati. Njenega krila se drži šestero drobnih ročic, troja mala deca joče in ihti k njo. "Kam se podamo zdaj, vi moji ubogi, nesrečni otroci?"

* * *

Gori nad vasjo na prostranem griču leže Rajčki. In res je bil tu mali raj. Lepa domačija, hišica sicer stara, na način naših dedov lepo iz kostanjevih plohov zložena, toda od znotraj čedno pobeljena. Na vse štiri strani so bila vrezana okna, a na njih so cvetele lepe rudeče pelargonje in dišeči roženkravt. V hlevu par volov in dve kravi,, v svinjaku po najmanj deset glav svinj a na dvorišču vse polno kuretine, rac in pur. Vse je kazalo roko umne in pridne gospodinje. Za hišo so se razprostirale široke, lepo obdelane njive, na gorici težko obloženi vinograd, a za gorico, gor v hrib sama stara, temna kostanjeva in bukova loza. Zato so pač rekali tem blaženim krajem "Rajčki", kajti v samem raju ni mogio biti veliko lepše in boljše ko tu, na domačiji očeta Miklavža.

Stari Miklavž je tu gospodaril že dolgo vrsto let. Prevzel je bil za očetom takrat, ko se je vrnil iz Lombardije, kamor je bil nosil svojo puško proti Italijanom. Vrnil se je še pred zaključkom vojne, ker mu je bila predrla sovražna krogija stegno. No, zdravniki so izvlekli tisti svinec in rana se je kmalo zacelila. Nikoli ga ni motila, še-le na stare dni je začelo v stari rani zopet ščipati in rezati; moral se je opirati ob palico, kadar je hodil doli na faro k maši. Toda kaj njemu to ščipanje, za to se ni dosti menil. Njega je bolelo, kadar je videl, kako gospodari mladi svet na njegovi lepi, dragi grudi.

Kmalu po povratku iz Italije se je bil oženil. Žena Barbika sicer ni prinesla veliko dote, toda pridne roke in bister razum in sta živela složno in v najlepšem miru. Bog jima je podelil samo sinčka edinca, kojega sta vzgojila skrbno in vestno. Vri dečko je dorasel, samo nekoliko prelahkoživ še je videl očetu.

Bila je tisto dobo prišla v vas dekla — tujka. Vesela je bila, živahna in zgovorna, vsa druga, kot domača dekleta, ki so bila vedno pohlevna in tiha. Nikoli je ni manjkalo, če so kje zaškripale harmonike, vedno je bila prva na plesišču, a njene črne, velike oči so iskale samo njega — Rajčkega Jureta.

Tako se zgodilo, da je stopil Jure nekega dne pred očeta ter odločno izjavil: črnooko Nežo, ali nobene. Pa ker je bil sin edinec, mati pa bolehna in potrebna pomoči, je oče naposled privolil, kajti treba je bilo krepke ženske roke pri hiši.

Že drugo leto je tekla zibka v hiši, a ni se tako kmalo več vstavila. Vedno novi mali Rajčki so prihajali, komaj se je eden izkobacal iz zibke, že je legel drugi notri. Sami krepki, zali fantički.

Stari Miklavž je bil vesel tega božjega blagoslova. Pestoval je svoje vnučke ter računal, koliko se bo dalo delati, popravljati in izboljšati, ko doraste hiši toliko delavnih rok. Veselo se je muzal, ko je sedel s pipo v ustih pri peči in so mu plezali mali dečki po kolenih.

"Čakaj, Tonče moj mali, ko boš znal vihteti sekiro, greš z menoj v lozo. Jelšico pod Rajčki posekamo in iztrebimo, zemljo zrigolamo ter nasadimo trtice šlahtne, le čakaj, Tone moj mali, vsega te naučim!" In hihital je stari veselja in tlesknil ob dlan.

V to mirno, veselo življenje je posegla smrt s kruto roko. Bilo je nekega zimskega dne. Zunaj je bil ostri mraz; burja je navijala tanko okolo voglov hiše, da so bila vsa okna okovana v led in je vladal cel dan mrak v hiši. Stara Bara, ki je že celo zimo pokašljevala, se danes kar ni dala iz postelje ven. Tako utrujeno se je počutila. A zunaj je bil mraz, tu notri na postelji pa lepo toplo. Nasmehnila se je, če je kedo pogledal k njej; samo govoriti se ji ni ljubilo.

Zvečer, ko so odhajali spat, je nalahko hrkala; mislili so, da tako trdno spi. Toda drugo jutro, ko so pogledali k njej, se ni dala več predramiti: spala je večno spanje. Kakor se vstavi ura, ko ji poteče čas, mirno in brez hrupa, tako se je ona ločila od tega sveta. Trudni ljudje niso bili več za delo. Legli so k večnemu počitku.

Ni bilo veliko joka okoli nje. Priprosti sin narave čuti v srcu, a ne kaže svojih čustev burno na vnanje. Tako je tudi stari Miklavž se poslovil od svoje zvveste družice.

"Le spi, spi, mila pajdašica moja, le počini se, saj se na tem svetu nisi počinila nikoli.

Drugi dan so jo odnesli k Svetemu Jožefu k večnemu počitku.

Pa kakor če bi bili s staro Baro odšel tudi blagoslov od hiše! Vse je bilo zdaj narobe. Manjkalo je pač njenega skrbnega očesa, ki je videlo vse.

Takoj na spomlad je bilo veliko prerekanje v hiši. Treba je bilo napraviti za v malin, a izkazalo se je, da bo ostalo koruze samo še za enkrat. Bože moj, še nikdar ni bilo tega, da bi bili pri tej hiši kruh kupovali. A to zdaj že na spomladi, ko nova koruza še niti posejana ni. Kam bo to že došlo? Seveda je bila vsega kriva Neža. Možki so se drli nad njo, kam je razmetala toliko koruze, a prav jo je pogodil Miklavž, očitajoč ji, da po mamini smrti ni napravila niti enkrat šivadi kuhanja, le vedno je trosila zrnja. Zdaj naj pa gleda, kam jih je pripravila njena nemarnost.

Neža je skomignila z ramami ter trdila le svoje: "Kaj čem dati živadi stradati?" Ničesar niso opravili s njo.

Oh, kje so bile pridne mamine roke, ki so dospele k vsakemu delu! Neža, ako je na njivi plela, so ji prašiči doma lačni krulili; medtem, ko je v vinogradu vezala, ji je na vrtu pognala solata v vrh. Ni ga zmagala dela, nikakor ne.

A tudi pri otrocih se je poznalo, da manjka strogega reda. Stara mati jih je navajala k poslušnosti in poštenju, zdaj je vsako delalo, kar se mu je zljubilo; kar je hotelo katero imeti, to je dobilo. Vedno so se pripravljali v kuhinji posebki za deco.

Stari Miklavž je zmajeval glavo. "Čuj, Jure, to ti ne bo šlo prav! Kaj pustiš deco tako! Nobeno ti ne bo nič prida. Uči jih vsaj poštenja!"

Toda Jure ni dal nič do tega. "Samo jih pustite, saj so še mladi. Naj imajo svoje veselje. Ko dorastejo, bodo že drugačni."

Ali niso bili drugačni nikoli. Delo jim je mrzelo, odtegnili so se mu, kjer so le mogli. Mlajši bratje, vedoč, da bo domačija Tonetova, so se ogibali dosledno vsakemu delu, češ, kaj bi njemu robotali. Naposled so odšli drug za drugim vsi v službo na vse strani sveta. Tako je ostal Tone sam doma. A zdaj se mu je še manj hotelo delati, rekši, kaj bi sam napravil! Le v krčmo je zahajal, popival in vasoval cele noči.

(Konec jutri.)

ZDRAVSTVO

Coolidgevi žarki nadomestijo radij pri zdravljenju.

Milwaukee, Wis.—Dr. W. D. Coolidge, pomožni direktor raziskovalnega departmenta General Electric Co. in odkritelj katodnih žarkov, je 2. t. m. poročal o čudeslih, ki jih delajo elektroni —najmanjši delci materije—in o možnostih, ki jih prinese njegovo epohalno odkritje z ozirom na zdravljenje bolezni. Dr. Coolidge je govoril na zborovanju Radiologičnega društva Severne Amerike. Obenem je demonstriral čudovite učinke katodnih žarkov.

Dr. Coolidge je pognal tok elektronov skozi vakuumno (prazno) cev s pomočjo 350,000 voltov elektrike in efekt tega procesa na druge tvarine je bil naravnost presenetljiv. Acetilenski plin se je izpremenil v prah; kalcij, delomit in granit so zasijali v rdeči luči razbeljene kovine—kljub temu pa niso bili nič bolj vroči kot temperatura v sobi; sol je postala rjava, lep in papir je bil prepikan, kakor da je šlo skozi njega milijon igel.

Baš ta cev, katodna cev ali tuba, katero je iznašel dr. Coolidge in katera proizvaja katodne žarke, ki so svetili purpurno v zatemnjenem avditoriju, obeta neomejene možnosti. V teh katodnih drobcih se nahaja nelarečena sila in ogromno, še nedotaknjeno polje za radijoaktivno terapijo. Dr. Coolidge je rekel, da njegovi žarki nedvomno nadomestijo radij v zdravljenju raka in drugih boleznih. Brzina, s katero katodna cev izmetava elektrone, je ravno tako velika, če ne večja, kakor je izžarevanje elektronov iz radija.

POTREBUJEM

izučenega peka, ki se razume dobro svojo obrt in enega razvažalca kruha po hišah. Dobra plača, katerega veseli naj se prigiasi nemudoma na naslov:

Jakob Marinkovič, Box 214, Powhatan, Ohio. (Adv.)

NAROČNIKI POZORI

Znamenje (Nov. 30-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnine.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. dopłačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopłačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Ivan Stukelj:

DOBRE DUŠE

V pogorski vasi Oljšu pri krčmarju Vodrinu se je nabralo precej pivcev.

Bil je sejem v bližnjem trgu in sejmarji so se na povratku proti domu tu zglašali, da so si še enkrat ugasili nadležno žejo.

Zunaj in znotraj je postalo živahno; glasno so se pogovarjali in nekateri so iznova začeli barantati. Vmes pa je mukala pred krčmo stoječa živina.

Slednjič pa so se sejmarji večinoma porazgubili, ostalo jih je še prav malo.

Tu je sedel Kodrič, sodar iz Robidne. Na sejem je ponesel kopico vedric. Imel je dober dan ter prodal vse blago.

Zdaj stopi v pivnico majhen deček ter se približa h Kodriču, rekoč: "Ata, mama so rekli, da pojdite domu."

Ta nič ne reče na te besede. Črez nekaj časa pa veli sinčku, ki se je vstopil poleg njega: "Na, Nejček, pij! Tu imaš kruha in jej!"

Deček je hitro segel po kruhu in hlastno zasadil zobe vanj.

"Meni se smilijo otroci, rad jih imam. Otroci so nedolžni. Ljubiti jih moramo, zato nam jih je Bog dal."

Tako je govoril Kodrič proti svoji pivski družbi. Pri teh besedah se mu je milo storilo, izpremenil je svoj glas in z dlanjo je potegnil prek desnega očesa, kakor bi hotel zatajiti solzo, ki mu je silila na dan.

"Res, prav rad imam svoje otroke."

"Dobra duša si!" mu je potrdil poleg sedeči pivski tovariš Rajdež, kočar iz Brezovice, ki je izdeloval grablje, senene vile in kosišča, ter bil s to robo tudi danes na sejmu.

"Le idi, Nejček, pa reci mami, da takoj pridem domu," je opomnil Kodrič svojega sinčka.

Pri odhajanju je deček še enkrat poželjivo upri oči v kruh na mizi.

Pa je dalje govoril Rajdež.

Znaki na obrazu so pričali, da je bil vinski bratec. Kadar je imel dober zaslužek, je popival, potem pa stradal, da se bogsmili on in njegova obilna družina.

Začel je hvaliti svojo ženo.

"Moja Rotija, to vam je dobra ženska. Ne najdeš take pod našim zvonom."

"Ni li to res, Vodrinka?" obrnil se je Rajdež do krčmarice.

"Res je, res."

"Prav pridno babnico ti je Bog dal," pritegovala sta oba sopivca.

"Veš nisi je vreden," je dostavila Vodrinka.

"Sitna je res, sitna včasih, pa drugače marljiva in skrbna. Marsikaj bi ne imeli pri hiši niti za sol, pa pri njej se zaplesni še vedno kaka desetica."

Oči so se mu zaiskrile, kakor da bi zdajci začutil vso ljubezen do svoje Rotijce.

"Zato pa ji tudi kupim nocoj pol litra starine. Prinesi jo, Vodrinka, veš, tistė dobre!"

Krčmarica je prinesla zahtevano pijačo in postavila steklenico na malo mizico poleg peči.

"To ti tudi takoj plačam, saj je za mojo Rotijco. — Malo priboljška ji moram včasih privoščiti. Potrebna ga je, velikrat potrebna, pa kaj, ko smo siromaki. Sirota je in z menoj nosi svoj križ . . ."

Umolknil je in potegnivši iz ust svojo kratko pipo, je pritisnil ob glavo obe pesti, kakor bi hotel že tam pri sencih ustaviti solze, ki so mu hotele prilezti v oči, zarudele od pijače in zagatnega tobakovega dima, ki je v gostih plastastih oblakih plul po pivnici.

"Veš, pa dobra duša si!" mu je govoril Hodnik, mal lastinar in mešetar iz Doliča.

Ta pohvala je dobro dela Rajdežu. Mišice na licih so mu zmigavale, šlo mu je na jok, ker se je spomnil velikih križev in težav svoje uboge Ratijce.

In govoril je dalje Hodnik: "Pa vsi smo dobri ljudje, dobre duše, ti Kodrič, ti Rajdež in jaz. Vsi lepo skrbimo za svoje žene in otroke. A siroščina nas tare, kaj se če, a dobre duše smo. Kdo nam more reči, da nismo? A? . . ."

Položil je roko svojemu tovarišu Rajdežu okolo vratu in ga pritegnil k sebi, hoteč v dejanju pokazati, kako ljubi svoje ljudi. Pri tem je stegoval svoj vrat proti Kodriču in zrl vanj z zasolzenimi očmi, ki so čudno odsevale od zabuhlih in rdečih lic.

Zopet je povzel besedo Hodnik: "Moj sin Tone leži bolan. Pravijo, da ga bo spravila sušica pod zemljo. Šele osemnajst let je star, pa bo moral iti pod črno grudo . . . Smili se mi. Priden je bil in rad je delal, dokler je bil zdrav. Vedno kupujem zdravila, pa vse nič ne pomaga. Ubogi moj Tone, ta bi mi bil zdaj že za pomoč. Kaj čem početi z drugim drobižem — petero jih še imam — ti pa so pridni samo pri skledi. Pa vse imam rad, veš, ti Rajdež."

Potegnil je z obema rokama po obrazu ter zbrisal dve debeli solzi, ki sta se mu zatrkjali po licih.

Medtem je zunaj zadnji odsev solnca zamrl in mrak je legal na zemljo.

"Lejte, lejte, noč nas bo dohitela. Jaz imam najdalje do doma," je rekel Rajdež. "Zdaj bo pa treba domu."

Te besede je hitro izgovoril in so upljvale tudi na druga tovariša.

"Kdo bi si bil mislil, da se že večeri. Kako hitro nam je čas potekel med pogovorom. Zdaj bo pa treba res odriniti," je povzel besedo Kodrič.

Izteška so se dvignili. Nekaj so se bili zasedli, nekaj pa jih je vlekla preobilo zavžita pijača nazaj.

Poslavljali so se od krčmarja in krčmarice zopet in zopet, dokler se niso nazadnje izmotali skozi duri in vežina vrata.

Ko so bili zunaj, pa so še obstali. Poprijemali so se v slovo za roke, pritegovali so drug drugega k sebi in poslavljali se s truščem. Videti je bilo, da jim ni nič prav do pota, ki ga imajo napraviti do doma. Nekako pičle pol ure je imel skoro vsak do tja.

Na sredi neba je zablestel prvi krajec lune. Ob zahodu je zamigljala večernica. Nastopila je prijetna majeva noč.

•

Ko je sodar Kodrič stopil doma v hišo, mu je veselo naproti prihitelo nekaj otrok s krikom: "Oh, ata, ata, ste nam prinesli kruh, belega kruha? Ata, ata!"

In najmlajši je vmes klical: "Kuka, ata, kuka!"

Kodrič pa se je razjaril: "Kaj kruha! Ali niste večerjali? Vrane nenasitne . . ."

Sirote so dobile samo malo krompirja v oblicah.

"Vrane sijave, jaz vam bom dal kruha!"

In dobri Kodrič je potegnil dolgo brezovko iznad durinih podbojev.

"Čakajte, jaz vam dam kruha . . ."

Opletel je parkrat okoli sebe s šibo — in v trenutju so bili otroci za pečjo.

Samo najmlajši v zamazani porhantasti srajčki je obstal. Plašno je zrl na razjarjenega očeta z velikimi očmi. Kakor bi si bil svešt, da ni ničesar zakrivil, ni zbežal pred očetom. Pa prišla je mati ter potegnila tega malčka k sebi in ga odvedla v kuhinjo.

Mož pa se je še dalje srdil ter pital otroke s hudimi besedami, hoteč se razporekati tudi z ženo. Ta pa je vedela, da išče objesti, da bi se dodobra razpri in razlil svojo jezo. Poznala je njegovo navadno, ni se hotela potegniti za otroke, ki so od strahu ječali na peči. Vedela je, da bi mu s tem jezo še bolj razvnela in otroci bi čutili njegovo surovost.

Ko ni mož našel nikakega odgovora, je godrnjaje poiskal nekaj stare obleke, del si jo pod glavo naklopi ob peči in kmalu trdno zaspal z glasnim smrčanjem.

•

Rajdež se je počasi pomikal proti domu. Pijača se mu je razmajevala in koraki so mu postajali vedno bolj opotekajoči. Pa je obstajal tupatam in se po pijančevski navadi pomenkoval sam s seboj:

"Nu, malo preveč ga nesem domu . . ."

"A žejo imam še hudo! . . ."

In tlesknil je z jezikom.

"Hudiman, skoraj bi si bil razlil to dobro starinco . . ."

"Jaz sem pil cvička, Rotijci pa nesem starinco. — Dobro starinco . . ."

"Kakšna je li neki? Malo jo pa le pokusim . . ."

"Kakor olje teče po grlu! . . ."

"Rotijca, dobro starinco boš pila . . ."

Dalje je štorkljal, a zopet se ustavljal.

"Ne vem, kaj me danes tako žge po grlu? . . ."

Iznova je napravil globok požirek ter se zadovoljno oddahnil.

"Moram dobro zatakniti steklenico, da se mi ne razlije dobra kapljica . . ."

Opotekajoč se je naprej krevsal.

Zopet se je ustavljal ter pokušal starino, ki jo je ženi odmeril.

"Nu, to pa rečem, Vodrin, dobro starinco imaš! . . ."

Predno je prišel do doma, bila je steklenica že prazna.

V koči že ni bilo več luči. Potrkal je na okno. Luč se je zasvetila v malih oknih. Ne dolgo, in žena mu je prišla odpirat.

Rajdež jo je začel šaljivo ogovarjati.

"Molči, močlj, polno skrbi pa naj poslušam tvoje čenče."

"Za tvoje hude besede je čisto prav, da se mi je razlila starinca, ki sem jo kupil za tebe."

"Ravno sem čakala na dobroto, ki bi mi jo ti prinesel, žlobudra pijanska. Kmalu boš pognal kočo po grlu. Potem bo pa tako vsega konec . . ."

Legla je v borno posteljo. Tiho je zaihtela, a takoj jezno zatisnila oči, kakor da bi hotela ustaviti tok grenkih solza.

Nekaj otrok je ležalo na tleh na razgrnjeni slami. Bili so pokriti z raztrganimi odejami. Drugi pa so spali kar oblečeni po klopeh. Zdaj ob svitu luči so se začeli nemirno gibati.

Oče pa je še parkrat stopil po hiši, potem pa upihnil luč ter zlezel na peč.

•

Hodnik je imel najbližje do doma. Prišel je domu, ko so še vsi bedeli.

Večina pijančkov je po navadi v vinjenosti zgovorna. Take narave je bil tudi mešetar Hodnik, kar je že tičalo v njegovem poklicu.

Otroci so ravno večerjali. Umolknili so, ko je oče vstopil.

Žena mu je prinesla večerjo ter postavila skledo na mizo.

"No, pa se nič ne reče, če pride oče domo?"

Vsi molče.

"Ali se ne reče, dober večer, meni očetu?"

Nobenega odgovora.

"Kdo je prišel domu, vas vprašam?"

"Pijanec, zapravljivec je prišel domu!" je jezno vzkliknila žena ter se dvignila izza mize, da bi odšla.

"Tako se govori meni? — Kdo je prišel domu, vas vprašam?"

"Pijanec, zapravljivec!" je ponovila žena ter odšla v vežo.

Mož pa ni odjenjal.

"Jaz vas vprašam: Kdo je prišel domu?"

Zopet molk.

"Jaz vas že naučim. Čakajte, nagajivci!"

In potrkal je ob tla z dolgo leskovo palico, kakršno nosijo po sejmih živinski barantavci.

"Otroci, na kolena, tu sem pred me!"

Ihteč se je izmotalo izza mize petero otrok v starosti od šestih do enajstih let.

Pokleknili so, pa niso mogli govoriti.

Oče pa jim je narekoval rekoč:

"Gospodar je prišel! Naš ljubi atek so prišli!"

Otrokom pa niso mogle besede iz ust.

"Ali boste govorili ali ne?"

"Oh, ata, bodite pametni, pa pustite otroke pri miru," se zasliši slaboten, hripav glas.

To je bil glas bolnega Toneta, ki je ležal na postelji ob steni.

"Kaj, ti mi boš ugovarjal?"

Skočil je jezno k postelji ter visoko dvignil palico nad njim: "Ti, ti boš meni kljuboval, ki nič ne delaš? Polegaš samo, klada lena" . . .

Potem pa je zopet stopil pred otroke.

"Moj Bog!" je zastokal bolnik ter krenil z glavo v stran.

"Kdo je prišel, vas vprašam?"

Napol z jokom so odgovorili otroci na očetov ukaz.

V tem trenutku je iznova vstopila mati, poprijela molče otroke, da so se dvignili s tal. Odvedla jih je s seboj v kuhinjo.

Oče pa se je še dalje prerekal s Tonetom.

Ta pa je samo stokal.

"Moj Bog, ata, bodite pametni!"

Suh kašelj je silil bolnika, le s težavo ga je zadrževal.

Slednjič se je kašel odkrhnil in pognal z vso silo nakvišku.

Bolnik se je z muko nagnil z zglavja črez posteljino stranico ter se odkašljal. Žagovina v pljuvalniku pa se je — pordečila.

Onemogel se je zopet sklonil na zglavnik ter se poravnal po postelji. Rdečica na licih je izginila. Zaklopil je oči, ki so bile zdaj še bolj udrte. Podoben je bil mrliču.

Stari pa je utihnil, ko se je dovolj izsrdil.

Zginil je v stransko izbico.

Črez nekaj časa se je odtam slišalo enakomerno hrkanje in smrčanje v dolgih potegljejih.

J. S. Machar:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

(Dalje.)

Mramorna plošča krije tu srce "Cor cordium" (besede, vdolbene v kamen na željo Lady Shelley), srce Percyja Byssheja Shelleya, ki mu je bila duša stkana iz cvetličnega vonja in iz mavričnih barv; nedaleč od njega počiva njegov "Adonais", John Keats; antičen zlomljen steber je nagrobnik nemškega pesnika, prijatelja Platenovega, W. Waiblingerja, iz Hilbronna, ki je ljubil Italijo bolj nego svojo severno domovino. August von Goethe, sin weimarskega Jupitra leži tu, onega Jupitra weimarskega, ki je tukaj v Rimu nekdaj tako pretresljivo vzkliknil: "Dulde mich, Jupiter, hier, und Hermes fuehre mich spaeter Cestius' Mal vorbei leise zum Orkus hinab"; in kar ni bilo dano očetu, je bilo dodeljeno sinu, in ne samo to: ne daleč od tega sina spi večno spanje hanoveranski rezident Christian August Kestner, sin one Lotte Buff iz Wetzlarja, katero je njegov oče nekoč tako strastno ljubil in ki jo je potretiral v svojem Wertherju. Take pesmi življenja ustvarja usoda na teh klasičnih tleh. Malvida Meysenburška, prijateljica Fr. Nietzscheju, sniva tu od l. 1903. svoj poslednji sen — in kiparji, slikarji, generali, Nemci, Švicarji, Angleži, Rusi — vsi spe tukaj v nekaljeni harmoniji pod belimi spomeniki.

Velik pinijev storž je ležal na Shelleyevem grobu. Sofija Petrovna ga je pobrala in spravila v ridikil. In jaz, ki nisem utrgal že leta in leta niti cveta niti travne bilke, sem vzel z lovorike, stoječe nad grobom srca pesnikovega, en listek, da ga ponesem v daljno domovino dragi duši, ki Shelleya tako ljubi, kakor ga je imela rada mogoče samo še Emilia Viviani. — Sofija Petrovna pa hodi od groba do groba, čita imena in napise na mahovitih kamenih in naenkrat dvigne ridikil in pravi:

— Česa vas to spominja? —

— Ridikil? —

— Ali ni videti, kakor da je v njem bomba? —

— Sofija Petrovna, Odesa? —

Molči in se smehlja.

XXVI.

San Lorenzo fuori le mura.

Tudi una ex septem. Ena izmed sedmerih cerkva, ki jo morajo romarji v večnem mestu posetiti. In tudi ena izmed trdnjav, ki jih je naskakujoče krščanstvo postavilo pred ozidjem mesta, da bi imelo oporo pri napadu in zaščito pri morebitnem umiku. Na antični Via Tiburtina jo je sezidal po bitki pri milvijskem mostu baje Constantin sam, vsaj knjiga papežev trdi tako, nad grobom sv. Lovrenca, svetnika, ki je bil za vlade cesarja Decija v kopališču na železni rešetki pečen. Kar je od njega ostalo, leži baje tukaj pod konfesijo v beli mramorni rakvi za železnim omrežjem; to rakev lahko vidiš, ostalo je treba verjeti, kakor vse v edino-zveličavni cerkvi katoliški. Potem so prišle semkaj kdovekako kosti sv. Štefana iz Palestine in čakajo tukaj z Lovrencem slavnega vstajenja od mrtvih, kar moraš tudi verjeti. Nadalje je tu še nekaj svetnikov, katerih imen pa nam cerkovnik ne more povedati. Tudi je tukaj kamen, na katerega je padel sv. Štefan. Kamen je seveda okrvavljen, kar mora očividno pričati za njegovo pristnost.

Tako je bila trdnjava opremljena.

Nahitro si ogledujeva te svete spominke. Nahitro, ni čuda. Toliko jih je v tem mestu, da bi z njimi lahko ceste posipavali. Kaj hitro ti postane vse to vsakdanje. Svetniki, svetnice, blaženi, papeži, kardinali, škofje, opatje, prelatje — vse na kupu, eden na drugem, eden poleg drugega — in človek vidi, da ti mrtvaki žive ljudi žive, in jih dobro žive, in ve tudi, da nakloni naposled še sam kak obolus zgovornemu cerkvoniku, in drugi obolus tistemu-le poppku tam, ki se nam bliža z žvenketajočo puščico, "dar sv. Očetu". Z eno besedo: mnogo, premnogo te svetosti naenkrat. Ali človek ve tudi, da pride čas, ko postanejo te-le relikvije antikvitete, komadi za muzeje, panorame in panoptike. Praktični Amerikanci pridejo pa pokupijo kosti te in te cerkve, odpeljejo jih preko morja in se bodo dali od njih živiti, kakor ži ve danes od njih dosedanji njihovi lastniki — in zakaj ne? Ali naj imajo pretkanost res samo rimski popje v zakupu? In ali ne kažejo relikvije antičnih bogov pota relikvijam svojih naslednikov? In če ne taistega pota, pa vsaj podobnega. Vsaj tako, kakor je eden krog spirale drugemu podoben. Če ne v muzej, pa v panoptikum. Zakaj Amerikanci niso samo praktični, nego tudi zvedavi, in natlačeno polno bo po prostorih, kjer se bodo kazale stvari, ki jih je človeška topost toliko stoletij oboževala . . .

San Lorenzo dela sicer dober vtisk. Ima lepe stebre, ni preobložen z neokusnostmi, in nosi sivo patino dobre vrste vekov. Ima stare mozaike, ono nevšečno jecljanje barbarov, ki so začutili potrebo po umetnosti, in ima nove mozaike, ki se mučijo v potu obraza, one stare posnemati. Ima razpokane in obledele freske po stenah, ki komaj da še naznačujejo, kar imajo povedati; če pa so prenovljene, kriče kletev svojim renovatorjem, zakaj krščanska umetnost ima prav isto dušo, kakor krščanstvo samo; njemu je duša že izpuhtela in zato je njega umetnost na smrt obsojena, in vsak napor, pomoči ji, je zlozvočje proti slogu.

Preko nekaj stopnic stopiva v grobnico za oltarjem. Tu stoji ob steni priprost sarkofag s kostmi papeža Pija IX. "Pepel in kosti" stoji prosto napisano na kamenu — ali zato to razkošje naokrog! Cela zadnja stena, ob katero se sarkofag opira, se blešči kamenja in zlata, ves krščanski svet je prispeval, kakor svedočijo napisi poedinih dežela, da bi okrasil mesto, kjer počiva eden najbolj ničemurnih ljudij, kar jih je nosil svet, poslednji papež-kralj, in prvi papež, ki je proglasil za dogmo nezmotljivost "hlapca vseh hlapcev", ko je prej obtežil zdravi človeški razum z dogmo o brezmadežnem spočetju . . . Ni je ostudnejše hinavščine, nego ponižnost tega priprostega sarkofaga: mozaiki in slike okrog njega kriče in rjujo o nji, zakaj ošabno izzivajo na boj vse te sv. Pavle, Petre, Lovrence, Štefane in tisočere rakve in oltarje vsega Rima.

Dobra Moravia je tudi prinesla svoj dar za okrašenje, kakor priča napis, in kajpada tudi Bohemia, dežela Husitov . . .

Ogledujem ta sarkofag. Pij IX. S čednim eksemplarom se je zaključila vrsta papeževvladarjev. Cristianissimus Rex, Karol Veliki, jim je ustanovil papeško državo. "Moje kraljestvo ni od tega sveta", je rekel Kristus, ali ti tik groba stoječi, tresoči se starci so si odeli vela telesa s kraljevskim škrlatom, so opasali z mečem sebe in druge, in ves zemlje krog, nebesa in pekel, smrt in življenje, kralje in berače, vse, vse so ovladali s svojo mrzlo roko, v kateri so vihteli bliske, vzete odstavljenemu Jupitru.

(Dalje prihodnjič)

IŠČEM

Slovenko ali Hrvatico v starosti 20 do 38 let, za domača hišna dela in za oskrbovanje mojih otrok. Jaz sem vdovec, star 36 let, imam delo v premogorovu in imam tudi večjo svoto denarja. Plača po dogovoru. Želim, da je dobra in poštena, bodisi dekle ali vdova z enim otrokom. Za naslov pišite na: Oskrbnica, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

V NAJEM SE ODDA

zdravniški urad za Slovenskega zdravnika "Physician & Surgeon" v novem poslopju, Slovenskega Del. Doma v Coll, Ohio. Na odgovor se bode čakalo do 15 decembra t. l., če ne se odda tujerodcu.

Za informacije obrnite se do finančnega tajnika na: Louis Louis Pengal, 1280 E. 168th St. Cleveland, Ohio. (Adv.)

BOŽIČ SE BLIŽA

Samo še nekaj tednov nas loči od božiča, ki je čas osebnega zbližanja, spominov in darov. V tem času naše misli nehote polete v naš stari kraj k našim sorodnikom in znancem, kjer marsikje trka na vrata potreba in pomanjkanje in trpljenje kot posledica povodnji, vničene letine, slabega zaslužka, visokih davkov itd. Pomoč je tako nujno potrebna kakor že dolgo ne. Vsak dolar bo prinesel žarek veselja v žalostne domove. Dvakrat da, kdor v potrebi hitro da. Torej dajte in pošljite.

Vaša denarna pošiljatev bo zanesljivo in hitro dostavljena na določeno mesto, ako jo pošljete po slovenski banki

ZAKRAJŠEK & ČESARK
455 West 42nd Street,
New York, N. Y.

ZA BOŽIČ ste lahko osebno v starem kraju, ako se pridružite našemu skupnemu potovanju v stari kraj na 4. dec. s parnikom "Paris". Priglasite se takoj, še je čas.

KLOBASE KRANJSKE KLOBASE

Zopet razpošiljam po vsi Ameriki izvrstne klobase, kakor je že tisočim rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstne vsako leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne onim, ki niso zadovoljni. Uljudno se priporočam mojim starim in novim odjemalcem za obilo naročil. Cena 35c funt. Poštnina ni všteta. Denar pošljite z naročilom ali pa vam pošljem na C. O. D.

Slovenski trgovci bodete rojakom zelo ustregli, ako bodete imeli naše klobase v zalogi. Pišite po cene. Vsa pisma in naročila pišite na:

JOSEPH LESKOVAR
610—14th Street, Racine, Wis.

NAROCITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA